HOLOMEK, Ondřej: Rozhlasový odbor ministerstva informací 1945–1953. Rkp., Praha FHS UK 2007, 114 s.

(Oponentský posudek rigorózní práce)

Předkládaná studie mgr. Ondřeje Holomka se zaměřuje na stále ještě poměrně málo probádané téma, vývoj poválečného rozhlasu. Ačkoli mohl navázat na pokusy Jarmily Votavové, Jaroslava Pacovského, Rostislava Běhala či naposled Evy Ješutové, které se pokoušely zmapovat vývoj rozhlasového vysílání a rozhlasu-podniku, zájem mgr. Holomka byl přece jen poněkud odlišný. Svou studii orientoval na problém řízení rozhlasu rozhlasovým odborem ministerstva informací a také příslušným odborem v rámci Kulturního a propagačního oddělení ÚV KSČ.

O tom, že si autor uvědomoval náročnost vytyčeného badatelského záměru, svědčí kvalitně zvládnutá heuristika. Kolega Holomek prostudoval materiály jinak dosti torzovitého fondu ministerstva informací (vč. dodatků) pražského Národního archivu, vytěžil řadu dobových legislativních norem, více než tři desítky odborné a jiné literatury, která se (byť okrajově) dotýkala studované problematiky. Soudím však, že mohl ještě pracovat s některými stranickými fondy, zvláště „kultpropu" ÚV KSČ (mj. činnost Ústřední rozhlasové komise ÚV KSČ; f. J. Frank).

Ačkoli se rigorózní práce svým názvem hlásí k rozhlasovému tématu, autor se vlastně zamýšlí nad celkovou, dnes bychom řekli, mediální politikou komunistické strany, jejíž důležitou centrálou bylo ministerstvo informací řízené Václavem Kopeckým. Tím přirozeně Holomkova studie nabývá obecnější a závažnější charakter. Celý text lze rozdělit na dvě hlavní chronologické části, výklad vztahující se ke komunistickému postupu v letech 1945–1947(8) a rozbor poúnorové situace; těžiště je zde přitom položeno především do období 1948–1951. Autor se vždy zabývá rozborem obecných společensko politických podmínek, dále vývojem rozhlasového podniku, ministerstva informací a jeho rozhlasového odboru. Toto koncepční pojetí práce považuji za velmi vhodné, neboť dodává výkladu potřebnou dynamiku a plastičnost. Rozkrývá mocenské, legislativní a personální zázemí všech aktivit KSČ okolo rozhlasu. Mediální, potažmo „rozhlasovou" politiku komunistické strany přitom autor vnímá jako důležitou součást jejího úsilí získat v Československu neomezenou moc; zvláště je to patrně při „kompetenčním ruchu" okolo rozhlasového odboru na jaře 1946 a od podzimu 1947. Tento názor, podložený autorovým výzkumem, plně podporuji.

Z titulu oponenta mám k předložené rigorózní práci jen dílčí připomínky a postřehy, které by se mohly stát předmětem rozpravy:

- autor na více místech dokládá postupné zmenšování významu MIO po roce 1949 a v této souvislosti interpretuje zánik tohoto ministerstva jako do jisté míry oprávněný, neboť „ztratilo po prvních pěti letech komunistické totality smysl". Soudím, že tento názor je zjednodušený. Spíše se plně uplatnila tehdejší honba za „sovětským vzorem", v tomto případě drobení ministerstev, v době rozsáhlé reorganizace státního a stranického aparátu v lednu 1953. Navíc sám uvádí, že vznikem ministerstva kultury bylo vše navráceno do původního stavu.
- ubývání agendy rozhlasového odboru souvisí se snahou ministerstva vytvářet kompetenčně silné podniky; kromě Československého rozhlasu podobně také

Československý státní film, částečně Hudební a artistická ústředna nebo Československé cirkusy, varieté a lunaparky.

- není jasné, kdy byl rozhlasový odbor nahrazen referátem. Autor uvádí léta 1949 i 1951.
- polemizoval bych s názorem, že akční výbory byly „historicky prvkem zcela ojedinělým" alespoň v tom rozsahu, že česká politika na přelomu 19. a 20. století s tímto termínem běžně pracovala; přirozeně ve zcela jiném smyslu.
- Hudební a artistická dílna; správně: ústředna
- Kulturní a propagační ústav ÚV KSČ; správně: oddělení

Celkově jsem dospěl k názoru, že předložená studie přinesla průkazné výsledky, je přínosná i pro další badání v této problematice. Je navíc psána velmi čtivě a soudím, že by měla být po nemnohých věcných i formálních úpravách publikována. S potěšením proto konstatuji, že studie mgr. Ondřeje Holomka splňuje kriteria pro rigorózní práci (PhDr.), a proto ji v rámci rigorózního řízení

doporučuji k obhajobě.

V Opavě, 11. 3. 2008